

Geachte Leden van de Tweede Kamer,

Geachte leden van de commissie Onderwijs,

We spreken deze week over het tekort op de Onderwijsarbeidsmarkt. Vergrijzing en ontgroening maken dat een beroepsgroep die hard nodig is om de kwaliteit van Onderwijs in ons land op peil te houden onder druk staat.

Het tekort is divers te duiden: Er is een tekort aan schoolleiders, een tekort aan ervaren docenten in het VO en MBO en een tekort aan bevoegd personeel in het primair onderwijs.

Al jarenlang ontbreekt het aan gestructureerde investering in de kwaliteit van het onderwijs met een torenhoge werkdruk, grotere klassen en uitstroom van -bevoegd en/of bekwaam- personeel tot gevolg.

We roepen uw commissie dan ook op zich in de komende jaren te richten op de punten uit het onderstaande manifest. Om beter onderwijs te kunnen bieden en onderwijspersoneel te waarderen voor het werk dat zij doen. Deze punten zagen wij terug in verschillende partijprogramma's. In sommige programma's ook niet, wat niet wegneemt dat we hopen dat ook bij die partijen het inzicht is ontstaan dat het in ons nationale belang is om onderwijs in de basis op orde te brengen, meer dan nu.

Wij vragen u nogmaals, in de kern, om in de komende jaren uitvoering te geven aan *structurele* verbeteringen in het onderwijs en de bijbehorende positie van al het onderwijspersoneel.

Met vriendelijke groet,

Mr Drs Daniëlle P.J. Woestenberg Ma Ma

Voorzitter CNV Onderwijs

Docente VO

Het onderwijspersoneel heeft in de coronapandemie laten zien hoe flexibel en professioneel zij te werk gaat. Razendsnel -en zonder vergoeding van overwerk- wisten onderwijsteams tijdens de coronacrisis om te schakelen van fysiek naar digitaal onderwijs. Betrokken, vernieuwend en altijd vanuit het belang van de leerlingen en studenten.

Goed onderwijs is essentieel voor onze samenleving en voor onze economie. Dagelijks leren jonge kinderen, leerlingen, studenten en volwassenen in ons onderwijssysteem. De rol van de onderwijsprofessionals is daarbij cruciaal. Werken in het onderwijs is mooi, maar een hoge werkdruk en achterblijvend salaris maakt de sector minder aantrekkelijk. Structureel investeren in onderwijs is belangrijk om enthousiast en gemotiveerd personeel te behouden en kwalitatief goed onderwijs te kunnen blijven bieden; voor nu en in de toekomst.

Naar verwachting neemt het huidige tekort aan leraren en schoolleiders steeds verder toe, met **alleen al in het primair onderwijs in 2024 nog eens 1970 fte meer** dan nu. In het voortgezet onderwijs en mbo is vooral de toenemende vacaturedruk bij de exacte vakken en vreemde talen een grote zorg. Evenals het verlies aan “vlieguren” en ervaring door de uitstroom van ervaren leerkrachten en de instroom van jongeren, die de begeleiding en de tijd om te professionaliseren niet krijgen.¹

De infrastructuur om in het mbo en hoger onderwijs online de studenten kwalitatief goed onderwijs te blijven geven is niet voldoende (SER, 2020, Mobiliteit en coronacrisis). Hiervoor zijn investeringen nodig.

Onderwijs = investeren in de samenleving

Het onderwijs vormt de basis voor de ontwikkeling van kennis en vaardigheden bij leerlingen en studenten ter voorbereiding op hun participatie in de samenleving en op de arbeidsmarkt. Onderwijs is geen kostenpost, maar een investering. Onderwijs vormt de basis van de economie. Het is ons intellectueel kapitaal. CNV Onderwijs staat in dit standpunt niet alleen. In het rapport van McKinsey (2020, Een verstevigd fundament voor iedereen) wordt bevestigd dat om kwaliteitsverbetering te bereiken, structureel investeren noodzakelijk is. Ook de Onderwijsraad (2020, Vooruitzien voor jonge generaties) pleit voor gerichte investeringen in alle onderwijssectoren om Nederland uit deze crisis te leiden en om jongere generaties perspectief te bieden. Het is een investering voor de lange termijn met individueel, economisch en maatschappelijk rendement.

- Doelmatigheidskorting van 183 miljoen euro op het onderwijs moet van de baan.
- Voor het primair en voortgezet onderwijs is het nodig dat de incidentele middelen uit het convenant van november 2019 **structureel** worden.
- Een eventuele verschuiving in de studiefinanciering mag niet ten koste gaan van de begroting van het hoger onderwijs.

¹ <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/ovm/jonge-leraren-verlaten-onderwijs/>
<https://blikophulp.nl/stress-leidt-tot-vroeg-einde-carriere-jonge-docenten/>

Werkdruk moet omlaag

We moeten er alles aan doen om meer mensen voor de sector te behouden en anderen te interesseren om in de sector te gaan werken. Daarvoor is het nodig dat de werkdruk wordt verminderd. Dat geeft het onderwijspersoneel meer tijd en ruimte om te investeren in een goede voorbereiding, in begeleiden van starters en zij-instromers, in de ontwikkeling van hun vak en in de individuele begeleiding van leerlingen en studenten. Dat is nodig om goed onderwijs te kunnen bieden.

In het primair en voortgezet onderwijs is hiervoor nodig:

- Meer onderwijsondersteunend personeel in de school
- Verlagen van het aantal lesuren

Het mbo en hoger onderwijs staan de komende jaren voor een grote uitdaging door onderwijs op locatie aan kleine groepen te combineren met onderwijs op afstand. Dat heeft consequenties voor onder andere roostering, ICT en schoonmaak. Dit vraagt veel extra personele inzet, naast de inzet om de opgelopen achterstanden van zowel de instromers als de huidige studenten in te lopen. Uitbreiding van de formatie op de mbo-instellingen, hogescholen en universiteiten is noodzakelijk om alle studenten de benodigde ondersteuning te bieden.

Vertrouwen in onderwijspersoneel

Geef iedereen in school de ruimte om zo goed mogelijk invulling te kunnen geven aan zijn of haar functie: samen voor goed onderwijs.

Het onderwijs heeft de afgelopen periode laten zien er alles aan te doen om elke leerling en student goed in beeld te hebben en te houden. De flexibiliteit en professionaliteit van leraren en docenten tijdens de coronapandemie is ongekend en bewonderenswaardig. 'Teacher in the lead' moet wat ons betreft altijd het uitgangspunt zijn; of het nu gaat om maatregelen om opgelopen achterstanden in te halen, verplichte toetsen, het registreren van resultaten in het leerlingvolgsysteem (LVS) of de invulling van passend onderwijs in de klas.

De ondersteunende functies in het onderwijs zijn een cruciaal onderdeel van het onderwijsproces. Investeer in ondersteunend personeel ten behoeve van werkdrukverlaging en goede begeleiding van leerlingen. Met meer onderwijsondersteuners kan een school meer maatwerk bieden aan leerlingen en studenten en dat bevordert de kanselijkheid.

De druk op schoolleiders is de afgelopen jaren toegenomen. Het zwaartepunt van hun rol verschuift naar visievorming en verandermanagement zonder een afname in coördinerende taken. De uitdaging om elke dag goed onderwijs te kunnen bieden aan alle leerlingen of studenten op hun school is steeds groter geworden, onder meer door het oplopende lerarentekort. Ook is er een tekort aan schoolleiders. Focus in het takenpakket van schoolleiders en meer handen op school (voor bijvoorbeeld ondersteuning bij administratieve taken) biedt schoolleiders de ruimte om hun onderwijskundig leiderschap verder te ontwikkelen en de aantrekkelijkheid van het beroep te vergroten.

Minder administratie, meer inspraak

Voldoende vrijheid en professionele ruimte beschermen tegen een te hoge werkdruk en werkstress. De administratieve- en verantwoordingslast moeten omlaag. Waar er verantwoording nodig is, worden de systemen samen met de professionals vormgegeven. Meer inspraak op de werkvloer, zorgt ervoor dat het personeel het werk zo kan organiseren dat ieders kwaliteiten het meest tot hun recht komen. Voor starters en zij-instromers moet meer tijd beschikbaar zijn om ingewerkt en begeleid te worden en ervaring op te doen in een veilige omgeving.

Passend onderwijs moet beter

Zoveel mogelijk leerlingen samen, vlakbij huis, naar school. De leerling, leraar en ouder staan daarbij centraal. Deze uitgangspunten bij passend onderwijs kunnen alleen realiteit worden met genoeg middelen, ondersteuning vanuit de zorgsector, voldoende kennis en vaardigheden. Het schort aan al deze zaken, constateren leden van CNV Onderwijs uit het primair en voortgezet onderwijs en het mbo. In een tienpuntenplan geeft CNV Onderwijs aan hoe passend onderwijs beter kan en moet. Het plan pleit voor meer inspraak van de leraar: plaatsing van een kind met een zorgbehoefte in een klas heeft alleen kans van slagen als het team dat steunt. De leraar kent zijn/haar leerlingen en moet passend onderwijs waarmaken, dus geef hem/haar daarom de regie. Vertrouw en honoreer als samenwerkingsverband de leraar als hij een ondersteuningsvraag heeft en vraag niet om een second opinion, dat vertraagt alleen maar. Een onderwijsassistent in elke klas en op elke school een remedial teacher en ambulante begeleider: het aantal leerlingen met een zorgvraag neemt toe, tegelijkertijd zijn klassen (te) groot en stijgt de werkdruk door het lerarentekort.

Samenwerking schoolbesturen

Goed werkgeverschap betekent ook dat regionale samenwerking en afstemming met andere schoolbesturen geen optie is, maar een plicht. In iedere regio moet samenwerking op verdeling van personeel goed geregeld zijn. Denk aan het organiseren van passend onderwijs voor elke leerling, overkoepelend beleid bij personeelstekorten of bij krimp. Samenwerking is in het belang van goed onderwijs voor alle kinderen en zorgt voor efficiënt gebruik van publieke middelen.

Kansengelijkheid

De leden van CNV Onderwijs vinden dat elke leerling en student dezelfde kansen verdient om zich te ontwikkelen. Extra ondersteuning moet deel uitmaken van het reguliere onderwijs, dus gewoon in de klas. Hier moet tijd en geld voor worden vrijgemaakt. Ook is er aandacht nodig voor doorlopende leerlijnen en moet het onderwijs leerlingen en studenten de mogelijkheid bieden om talenten op hun eigen tempo te kunnen ontwikkelen. Niet alleen de Onderwijsraad (2019, Lees! Een oproep tot een leesoffensief), maar ook het 3-jaarlijkse internationaal vergelijkend onderzoek PISA (OECD, 2019, Resultaten PISA-2018 in vogelvlucht) constateerde eerder al dat kwaliteit van lezen en rekenen afneemt.

PISA stelt vast dat in Nederland, de schoolprestaties in alle vakken voortdurend een dalende trend vertonen. Onze internationale concurrentiepositie in de kenniseconomie staat onder druk. Er ligt een constante druk op leerlingen/studenten om te presteren en zo snel mogelijk het onderwijs te doorlopen op een zo hoog mogelijk niveau. Daar waar (rijkere) ouders extra onderwijs/begeleiding 'inkopen' (zogenoemde schaduwonderwijs) ontstaat kansengelijkheid. Bij studenten in mbo en hoger onderwijs kan het inkomen van ouders bepalend zijn voor de studiemogelijkheden. Omdat de coronacrisis ook economische gevolgen heeft, zal het lastiger zijn om een studie te kunnen betalen. De huidige crisis treft de kwetsbare leerlingen en studenten extra hard. De kansengelijkheid wordt

nog groter. Dit is niet alleen nadelig voor deze leerlingen en studenten, maar treft onze hele maatschappij. Ongelijkheid kan leiden tot verder onbegrip tussen groepen mensen.

Marktconform salaris voor al het onderwijspersoneel

Het is essentieel dat meer mensen kiezen voor het onderwijs. Een eerlijke beloning en een goed carrièreperspectief zijn daarbij essentieel. De sector vormt de basis voor een goed functionerende economie. De waardering voor het onderwijs is de afgelopen maanden alleen maar toegenomen. Daar hoort een goede beloning tegenover te staan. CNV Onderwijs pleit daarom voor een marktconforme salaris voor al het onderwijspersoneel in alle onderwijssectoren. Het is niet uit te leggen dat onderwijspersoneel met hetzelfde opleidingsniveau in het primair onderwijs minder verdient dan in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. De Onderwijsraad (2020, Vooruitzichten voor jonge generaties) adviseerde onlangs nog om dit verschil in beloning te dichten.

ICT-infrastructuur moet beter

Investeer in de ICT-infrastructuur van scholen. Diverse recente adviezen, van onder meer de Onderwijsraad, onderstrepen het belang van digitalisering van het onderwijs. Digitalisering biedt mogelijkheden om een leeromgeving te creëren die beter aansluit bij de behoeften van leerlingen en hen beter voorbereid op participatie op de arbeidsmarkt. De coronacrisis heeft de noodzaak van een goede ICT- infrastructuur extra onderstreept. Wij pleiten voor de ontwikkeling van een stelsel, waarbij onafhankelijk van methodiek digitale voorzieningen worden ontwikkeld en ter beschikking gesteld. Het groeifonds biedt ons hiertoe een kans. Laten we die benutten!

De kennis over en ervaring met diverse digitale leermiddelen heeft in de afgelopen periode een enorme versnelling doorgemaakt. Ook voor de zogenaamde “thuiszitters” bracht dit mooie kansen om weer deel te nemen aan het onderwijs. Randvoorwaarde om dit duurzaam in te richten, is dat alle scholen en alle leerlingen en studenten beschikken over een goede ICT infrastructuur.

~*~*~